

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

Затверджено
Проректор з наукової роботи
Університету імені Михайла Драгоманова
Доктор фізико-математичних наук, професор
Григорій ТОРБІН
2024 р.

Програма

вступного випробування до аспірантури
для вступників на третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти
для здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD)

галузь знань 01 Гуманітарні науки
спеціальність 035 «Філологія» (українська література)

Київ - 2024

Програма вступного іспиту в аспірантуру з української літератури для здобувачів наукового ступеня доктора філософії з української літератури зі спеціальності 035 «Філологія» (українська література).

Укладачі:

Володимир ПОГРЕБЕННИК, доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури факультету української філології та літературної творчості імені Андрія Малишка.

Інна ЛІПНИЦЬКА, кандидат філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури факультету української філології та літературної творчості імені Андрія Малишка

Ірина САВЧЕНКО, кандидат філологічних наук, професор кафедри української літератури факультету української філології та літературної творчості імені Андрія Малишка.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою вступного екзамену є визначення підготовки вступника до успішного літературознавчого дослідження, оцінювання рівня його науково-теоретичної і практичної підготовки з україністики.

Форма іспиту - усна та письмова. Екзаменаційний білет складається з двох теоретико-практичних питань та питання з проблем реферату зі спеціальності.

Іспит з української літератури на третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти для здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) галузі знань 01 Гуманітарні науки спеціальності 035 «Філологія» (українська література) покликаний перевірити розуміння художніх текстів, розвитку художньо-естетичних процесів кожного історичного періоду та літературної епохи: від монументалізму, орнаменталізму, ренесансу, бароко, класицизму, романтизму, реалізму, модернізму до постмодернізму, сучасні історико-теоретичні знання про напрями та стилі, еволюцію жанрів, особливості їх вияву в художній творчості національного письменства тощо.

Завдання іспиту:

1. Встановити рівень сформованості знань вступника відповідно до спеціалізації у межах спеціальності 035 Філологія (українська література) на теоретичному та практичному рівнях.

2. Виявити навички володіння майбутнім науковцем понятійним апаратом фаху.

3. З'ясувати рівень вступника робити науково аргументовані висновки на підставі досліджених наукових джерел.

4. Встановити вміння майбутнього науковця пов'язувати актуальні проблеми національного літературознавства з викликами національній безпеці України.

Вступник до аспірантури повинен мати низку сформованих компетентностей:

- оперувати сучасними концепціями розвитку літературних явищ.
- інтерпретувати й обґрунтовувати літературознавчі явища в контексті традиційних і сучасних теорій і підходів;
- знати історію української літератури, її теорії та орієнтуватися в історико-критичних джерелах;
- уміти аналітично опрацьовувати наукову літературу;
- володіти українською науковою мовою;
- уміти формулювати завдання наукового пошуку, критично осмислювати наукові концепції, пропонувати нестандартні способи розв'язання актуальних наукових проблем.

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКА

2.1. Критерії оцінювання відповіді вступника на питання білета.

За шкалою університету	Визначення	Характеристика відповідей вступника
0-99 бали	Низький	Відповіді не точні, не конкретні, не аргументовані, містять серйозні фактологічні та теоретичні помилки, які свідчать про суттєві прогалини в знаннях. Вступник не орієнтується в літературних явищах різних епох, не називає наукові джерела та дослідників певного

		літературно-естетичного явища. Відсутня логіка викладу, наявна велика кількість помилок.
<i>100-139 балів</i>	Задовільний	Відповіді на питання білета характеризуються фрагментарністю, несистемністю. Вступник має поверхові знання; наводить міркування, які безпосередньо не стосуються питань білета; подає неповний коментар літературних явищ. Наявні помилки, неправильні формулювання, сплутування термінів.
<i>140-169 балів</i>	Достатній	У відповідях на питання білета трапляються деякі неточності або негрубі помилки. Вступник загалом демонструє знання сутності літературних явищ та їхніх ознак, уміння застосовувати теоретичні знання на практиці. Орієнтується в різних поглядах на проблемні питання, знає наукові джерела та дослідників у цій галузі. У відповідях дотримана логіка викладу, мова відповіді літературна.
<i>170-200 балів</i>	Високий	Вступник дає повну і розгорнуту відповідь на питання білета, вільно орієнтується у всіх проблемних питаннях національного літературознавства, ілюструє теоретичні положення прикладами, вміє аналітично мислити, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між явищами, висловлювати власні судження тощо. Відповіді вступника засвідчують глибокі знання особливостей розвитку української літератури та уміння оцінювати основні погляди вчених на проблему. Мова викладу відповідає літературним нормам.

Якщо вступник на іспиті набрав 0-99 балів, то його не допускають до участі у конкурсному відборі до аспірантури.

2.2. Критерії оцінювання реферату вступника

Вступник до аспірантури разом із документами подає реферат зі спеціальності <https://udu.edu.ua/nauka/aspirantura/osvitni-prohramy-phd-3#vymohy-do-napysannya-referatu-z-obranoyi-naukovoyi-spetsialnosti> на обрану літературознавчу тему. Реферат оцінює екзаменаційна комісія у межах 0-200 балів за критеріями:

Бали	Критерії
0-25	Актуальність дослідження. Чіткість формулювання проблеми, мети дослідження
0-25	Теоретичне та практичне значення. Методи дослідження та їхня

	доцільність.
0-25	Науково-теоретичне підґрунтя. Обізнаність із науковою літературою, здатність до аналітичного аналізу літератури.
0-50	Повнота й чіткість у розкритті теми. Глибина аналізу фактичного матеріалу. Новизна та якість аналізованого мовного матеріалу.
0-25	Чіткість, логічність висновків. Кореляція висновків із метою роботи.
0-25	Самостійність, оригінальність дослідження.
0-25	Логічність викладу. Відповідність вимогам наукового стилю. Відповідність вимогам до оформлення.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ВСТУПНОГО ІСПИТУ

1. Поняття художньої літератури. Художня література як національна іманентність.
2. Історія українського письменства: періодизація, розвій літературних напрямів і стилів.
3. Релігійні та світські складники давньоукраїнського письменства.
4. Проблематика і жанрова своєрідність творчості Г.Сковороди.
5. Творчість І.Котляревського і розвиток нової та новітньої літератури.
6. Гуманістичний ідеал української прози першої половини XIX ст.
7. Парадигма українських передромантизму та романтизму.
8. Національний характер письменства українського романтизму.
9. Система жанрів класичних романтизму та реалізму.
10. «Українські школи» в інших літературах: XIX ст.
11. Ідейно-естетичне новаторство творчості Т.Шевченка.
12. Осяги романтичної прози, поезії та драматургії: П.Куліш, М.Костомаров.
13. Релігійні рефлексії письменства XIX - XX ст.
14. Етичний і етологічний характер української реалістичної літератури.
15. Персоносфера художньої прози Марка Вовчка: характерокреаційні стратегії.
16. Драматургічне письмо корифеїв українського театру: аспекти творчої індивідуальності.
17. Особливості естетичного моделювання народного життя у творчості реалістів.
18. Специфіка ліро-епіки творчості І.Франка і Лесі Українки (порівняльні аспекти).
19. Феномен українського модернізму: естетика, художній світ, індивідуальна поетика.
20. Інонаціональні мотиви й образи українських поезії і прози (нова та новітня доба).
21. Літературні полеміки в Україні XIX-XX ст. та їх значення для розвою мистецтва.
22. Профетичні мотиви українського романтизму і модернізму.
23. Характерокреаційні знахідки української епіки початку XX ст. (М.Коцюбинський - О.Кобилянська - В.Стефаник).
24. Ліризація психологічної прози: кінець XIX - перші десятиліття XX ст.
25. Гумор і сатира в українському новому та новітньому письменстві.
26. Феномен літературної творчості УСС і УПА.
27. Особливості експериментальної драматургії В.Винниченка.
28. Сюжетно-композиційні особливості вітчизняної прози 20-30-х рр. XX ст.
29. Осяги українського письменства Західної України першої половини XX ст.
30. Поетика неокласиків і "пражан": спільне та відмінне.
31. Антитоталітарний характер творчості митців «Розстріляного Відродження» і екзильних митців (на матеріалі творчості В.Підмогильного, М.Куліша, В.Винниченка й У.Самчука).
32. Урбаністичні мотиви прози В.Підмогильного у контексті західної прози.
33. Література українського спротиву: І.Багряний, У.Самчук, В.Барка, Т. Осьмачка.
34. Модерністський наратив української прози від М.Хвильового до Т.Осьмачки.

35. Новаторство української драматургії та театру першої третини ХХ ст. Поетичний театр І. Кочерги. Експресіонізм творчості М. Ірчана та М. Куліша.
36. Художня натурфілософія В.Свідзинського і Михайла Ореста.
37. Між хистом і тиском ідеологем: творчість П.Тичини, В.Сосюри, О.Гончара.
38. Темарій культури у творчій спадщині М.Рильського.
39. Коло мотивів і жанрів поезії А.Малишка.
40. Літературні осяги руху шістдесятників: Л.Костенко, І.Драч, П.Загребельний, В.Шевчук.
41. Художні пошуки і знахідки чільних літераторів української діаспори др. пол. ХХ ст.: поезія, проза,
42. Світове значення української літературної класики.
43. Літературна практика творців українського постмодернізму.
44. Ідейно-художні здобутки української літератури ХХІ ст.
45. Історичні й історіософські обертони українського новітнього письменства.
46. "Багатоколіїність" українського новітнього літературного процесу.
47. Осяги українського мистецтва художнього перекладу.
48. Здобутки і втрати українського літературознавства нової та новітньої доби.
49. Нове й поновлене "старе" в естетиці українського постмодернізму.
50. Романний жанр у літературній практиці українського постмодернізму.

5. СТРУКТУРА БІЛЕТА ВСТУПНОГО ІСПИТУ

Український державний університет імені Михайла Драгоманова Факультет української філології та літературної творчості імені Андрія Малишка

Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти
Спеціальність: 035.01 «Філологія»
Екзамен з української мови

Екзаменаційний білет № 7

1. Історія українського письменства: періодизація, розвій літературних напрямів і стилів.
2. Темарій культури у творчій спадщині М.Рильського.
3. Питання з теми наукового повідомлення.

Затверджено на засіданні кафедри української літератури (протокол № ____ від _____ 2024 р.)

Проректор з наукової роботи

Григорій ТОРБІН

Гарант освітньо-наукової програми

Анатолій ВИСОЦЬКИЙ

Завідувач відділу аспірантури

Ксенія БОДНАР

6. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Агеєва В. Апологія модерну : обрис ХХ віку: [статті та есеї]. Київ: Грані –Т., 2011. 408 с.
2. Білоус П. Історія української літератури XI–XVIII ст. навч. посіб. Київ: ВЦ «Академія», 2009. 424 с.
3. Білоус П. Теорія літератури. Навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2013. 336 с.
4. Бовсунівська Т. Основи теорії літературних жанрів: монографія. К.: ВПЦ «Київський університет», 2008. 519 с.
5. Гнідан О.Д. Історія української літератури. Кінець ХІХ - початок ХХ ст. Підручник.: у 2 кн. Кн. 1. Київ: Либідь, 2005. 624с.; Кн. 2. Київ: Либідь, 2006. 496 с.
6. Грабович Г. До історії української літератури. Дослідження, есеї, полеміка. Київ: Критика, 2003. 632 с.
7. Гундорова Т. ПроЯвлення Слова: дискурсія раннього українського модернізму. 2-ге, перероб. та доповн. вид. Київ: Вид-во «Часопис «Критика». 2009. 447 с.
8. Гундорова Т. Транзитна культура. Симптоми постколоніальної травми: ст. та есеї. К.: Грані-Т, 2013. 546 с.
9. Денисюк І. Розвиток української малої прози ХІХ-поч.ХХ ст. Київ: Вища школа, 1981. 213 с.
10. Зборовська Н. Код української літератури. Проект психоісторії новітньої української літератури. Київ: Академвидав, 2006. 426с.
11. Історія української літератури ХІХ ст.: У 3 кн./ за ред. Т. Яценка. Київ: Либідь, 1995-1997. Кн. 1-3
12. Історія української літератури ХХ століття: У 2-х кн. / за ред. М. Жулинського К.: Либідь, 1998. Кн. 1-2.
13. Історія української літератури у дванадцяти томах. Київ: Наукова думка, 2014-2023. Т. 1-7.
14. Історія української літератури: ХХ – поч. ХХІ ст. :навч. посіб.: у 3 т. / за ред. В.І. Кузьменка. Київ: Академвидав, 2013-2014. Т. 1-3.
15. Історія української літературної критики та літературознавства. Хрестоматія. У 3-х кн.: Навч. посібник /упоряд. П. М. Федченко, М. М. Павлюк, Т. В. Бовсунівська; за ред. П. М. Федченка. К.: Либідь, 1996-2000. Кн 1-3.
16. Ковалів Ю. Історія української літератури. Кінець ХІХ – поч. ХХІ ст.: підруч. : у 10 т. Київ: Академвидав, 2013-2021. Т. 1-8.
17. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. Київ: Либідь, 1997. 368с.
18. Козлик І. Літературознавчий аналіз художнього тексту / твору в умовах сучасної міжнаукової та міжгалузевої взаємодії. Брно, 2020. 235 с.
19. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 1-2.
20. Погребенник В.Ф. Кастальське джерело: українська література кінця ХІХ – початку ХХ століття : посібник для учнів, абітурієнтів, студентів і вчителів : в 2- х кн.: Нове українське письменство Київ: : Освіта України, 2007. Т.1-2.
21. Погребенник Ф. Фольклоризм української поезії (остання третина ХІХ – перші десятиліття ХХ століття) : монографія. Київ: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2002. 158 с.
22. Слово. Знак. Київ: Дискурс: Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред. М.Зубрицької. Львів: Літопис, 1996. 633 с.
23. Гарнашинська Л. Українське шістдесятництво: профілі на тлі покоління. Київ.: Смолоскип, 2010. 632 с.
24. Філоненко С. О. Масова література в Україні: дискурс / гендер / жанр: монографія. Донецьк: ЛАНДОН-ХХІ, 2011. 430 с.

25. Харчук Р.Б. Сучасна українська проза. Постмодерний період. Навч. посіб. Київ: ВЦ «Академія», 2008. 248 с.
26. Ференц Н. С. Теорія літератури та основи естетики. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 104 с.